

พฤติกรรมกรรมการชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ในบทนี้จะเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชุมนุมของประชากรที่ทำการศึกษ เพื่อให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้มีการชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนใด ในเรื่องอะไร การชุมนุมดังกล่าวมีความบ่อยครั้ง จำนวนผู้ร่วมชุมนุม โอกาสในการชุมนุม สถานที่ จุดมุ่งหมาย บทบาท ความเชื่อถือและการถ่ายทอดสารสนเทศจากการชุมนุม ตลอดจนทัศนคติของผู้ถูกชุมนุมเป็นเช่นไร ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการทดสอบสมมติฐานสองข้อแรก ซึ่งตั้งไว้ว่า บุคคลที่แตกต่างกันในลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่ม จะมีพฤติกรรมกรรมการชุมนุมที่แตกต่างกัน และไม่มี ความแตกต่างระหว่างปริมาณการชุมนุมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวกับปริมาณการชุมนุมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องหน้าที่การงาน

หนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการอธิบายพฤติกรรมกรรมการชุมนุมได้อย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ไต่จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ผสมผสานกันไป ทั้งจะขอนำข้อสังเกตเกี่ยวกับการชุมนุมของประชาชน ที่ชุมนุมถึงบุคคลทั่วไปมาเปรียบเทียบแทรกปนบ้างตามความเหมาะสม

ข้อค้นพบประการแรกที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในที่นี้ คือ การชุมนุมเป็นธรรมชาติของมนุษย์

เมื่อได้เอาใจใส่เฝ้าสังเกตการชุมนุมในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า คำกล่าวของคลัททแมน (1963 : 308) ที่ว่าการชุมนุมเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในสายเลือดของมนุษย์ ทุกผู้ทุกนามนั้นเป็นความจริง เพราะแทบทุกครั้งที่มีคนสองคนขึ้นไปพูดคุยกันก็จะต้องมีการพูดถึงบุคคลที่สามด้วย ซึ่งไม่น่าจะเป็นเรื่องแปลกแต่ประการใด เมื่อคนเราต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีผลได้ผลเสียจากการกระทำของผู้อื่นอยู่เสมอ การกล่าวถึงบุคคลที่สามอาจเป็นเพียงเรื่องเล่าสู่กันฟังโดยไม่มีจุดมุ่งหมายใดเลย หรืออาจจะมิใช่เป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ การที่บุคคลมักจะชุมนุมกับคนที่ใกล้ชิดสนิทสนมก็เป็นสิ่งที่

เกิดตามธรรมชาติ เพราะคนที่สนิทสนมกันย่อมทราบเรื่องราวความเป็นไปของกันและกัน มากพอ จนไม่เห็นเป็นเรื่องที่น่าสนใจใคร่รู้หรือน่าเล่าสู่กันฟังอีกต่อไป การพูดคุยถึงบุคคล ที่สามที่มีความสนใจร่วมกันจึงเป็นหัวข้อสนทนาที่น่าเพลิดเพลินกว่า อันจะนำไปสู่สารสนเทศ ที่แปลกใหม่กว่าที่เคยสัมผัสในชีวิตประจำวัน สารสนเทศแปลกใหม่ดังกล่าวยังอาจเป็น ประโยชน์แก่คู่สนทนาได้อีกด้วย คนที่ไม่ใกล้ชิดสนิทสนมกันย่อมจะสนใจเรื่องราวส่วนตัว ของฝ่ายตรงข้าม หัวข้อสนทนาจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองเพื่อเพิ่มความคุ้นเคย แม้กระนั้นการสนทนาลักษณะนี้ก็ยังเป็นจุดกำเนิดของการซุบซิบโค่เช่นกัน ถึงใ้กล่าวในแนว ทิศเกี่ยวกับการซุบซิบแล้วว่า คู่สนทนาจะสร้างความคุ้นเคยด้วยการถามว่า รู้จักคนนั้นคนนี้ ที่คนรู้จักหรือไม่ วิธีการเช่นนี้เป็นการพยายามทำให้ "โลก" ที่แวดล้อมคู่สนทนาแคบเข้า (small world approach) (Rogers and Kincaid 1981 : 107) เมื่อคู่สนทนา ค้นพบบุคคลที่สามที่เป็นที่รู้จักร่วมกันแล้วการซุบซิบเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวก็จะเริ่มขึ้นทั้งที่คู่ สนทนาไม่ตั้งใจเป้าหมายไว้ว่าจะซุบซิบถึงแต่อย่างใด บางคราวการซุบซิบไม่ได้เริ่มที่บุคคล คุยเข้าไป สถานที่ก็เป็นจุดกำเนิดของการซุบซิบโค่ เช่น ครอบครัวหนึ่งที่ผู้วิจัยพักอาศัยด้วย มีสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งถามผู้วิจัยว่าบ้านอยู่ที่ไหน เมื่อผู้วิจัยบอกย่านที่อยู่อาศัยไป ผู้ถามก็เล่าให้ฟังว่ามีลุงเป็นเจ้าอาวาสวัด (ระบุชื่อ) ในย่านที่พักของผู้วิจัย จากนั้น ก็เริ่มเล่าเรื่องเกี่ยวกับ "หลวงลุง" ให้ผู้วิจัยฟัง เมื่อผู้วิจัยย้ายไปพักที่ครอบครัวใหม่ก็ กระทบกรณีเช่นเดียวกัน คือถูกถามถึงที่พักครั้งเมื่อตอบไป ผู้ถามก็แจ้งว่าพี่ชายของตนพัก อยู่ในย่านเดียวกัน และแม้จะทราบว่าผู้วิจัยไม่รู้จักพี่ชายของผู้ถาม แต่ผู้ถามก็ยังเล่า เรื่องพี่ชายของตนให้ฟังอยู่นั่นเอง

สำหรับการซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จำนวนผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ถูกสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ นำไปซุบซิบถึง

ในการสอบถามถึงพฤติกรรมการซุบซิบขั้นแรกผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ทั้งสามว่า เคยพูดคุยกล่าวขวัญถึงบุคคลต่อไปนี้หรือไม่ จากนั้นได้แจ้งรายชื่อตำแหน่ง บุคคลที่ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ละตำแหน่ง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทั้งสามระบุว่าเคย พูดยกย่องกล่าวขวัญถึงหรือไม่เคย เมื่อได้รวบรวมผลแล้วพบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีส่วนใหญ่ (64.28%) เคยซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประมาณ 4 - 6 ตำแหน่ง สมาชิกกลุ่มเยาวชนก็เช่นเดียวกับกลุ่มสตรี คือส่วนใหญ่ (65.22%) เคยซุบซิบถึงผู้ทำ หน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอยู่ในช่วงจำนวน 4 - 6 ตำแหน่ง แต่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

เพื่อการวัดสัมพัทธ์กิจกรรมส่วนนี้แตกต่างไปจากสองกลุ่มแรก กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มส่วนมาก (54.54%) เคยชုชบชบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นจำนวนถึง 7-9 ตำแหน่ง อย่างไรก็ตามเมื่อเฉลี่ยจำนวนผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ถูกรับชบชบถึงในแต่ละกลุ่มแล้วพบว่า สมาชิกแต่ละคนในทั้งสามกลุ่มเคยชบชบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นจำนวน 6 ตำแหน่ง เหมือน ๆ กัน รายละเอียดจำนวนตำแหน่งที่สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ชบชบถึงปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามจำนวนตำแหน่งผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ชบชบถึง

จำนวนตำแหน่งผู้ ที่ถูกรับชบชบถึง	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มอ้อมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-3	2	14.28	-	-	2	18.18	4	8.33
4-6	9	64.28	15	65.22	3	27.27	27	56.25
7-9	3	21.43	8	34.78	6	54.54	17	35.42
จำนวนรวมในกลุ่ม	14	100	23	100	11	100	48	100
ค่าเฉลี่ย		5.57		6.04		5.82		5.58
SD		1.91		1.30		2.36		1.74

การ เป็นที่กล่าวขวัญชบชบของผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ในระหว่างการเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน ผู้วิจัยมีโอกาสได้รับฟังการชบชบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทั้งที่เป็นการชบชบกันเองในหมู่ประชาชน และที่เป็นการบอกเล่าแก่ผู้วิจัยโดยตรงอยู่เสมอ ในจำนวนผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทั้ง 9 ตำแหน่ง มีอยู่ 5 ตำแหน่ง ที่ผู้วิจัยได้ยินได้ฟังการชบชบถึงโดยไม่ต้องชักถามใคร ๆ ก่อนเลย ได้แก่

ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พัฒนาการ ครู และเจ้าอาวาส ส่วนกำนัน กรรมการสภาตำบล กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลนั้น จะได้รับฟังการกล่าวขวัญถึงคอ เมื่อผู้วิจัยซักถามถึงก่อนเท่านั้น

ข้อมูลจากการสังเกตทั้งกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับคำตอบจากการให้สัมภาษณ์ของสมาชิกทั้งสามกลุ่ม กล่าวคือ เมื่อประมวลผลเพื่อพิจารณาว่าผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำแหน่งใดอยู่ในความสนใจชุมชนกล่าวขวัญของสมาชิกกลุ่มทั้งหมดมากน้อยเพียงใด พบว่า ผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ชุมชนกล่าวขวัญมากที่สุด คือมีผู้ชุมชนถึง 95.83% มีผู้ไม่ชุมชนถึงเพียง 4.17% เท่านั้น ผู้ที่มีสมาชิกกลุ่มชุมชนถึง รองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าอาวาส พัฒนาการ ครู และเกษตรตำบล คือมีผู้ชุมชนถึง 89.58%, 85.42%, 83.33%, 75.00% และ 72.92% ตามลำดับ ผู้ที่ถูกชุมชนกล่าวขวัญถึงน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการสภาตำบล ซึ่งมีผู้ชุมชนถึงเพียง 14.58% ไม่ชุมชนถึง 85.42% ส่วนกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมี 25% ของสมาชิกทั้งหมดระบุว่าไม่ชุมชนถึง อีก 75% ไม่ได้ชุมชนถึงนี้เมื่อผู้วิจัยถามต่อไปว่าทราบหรือไม่ว่ากรรมการทั้งสองชุดประกอบด้วยใครบ้าง ผู้ที่ระบุว่าไม่ให้ชุมชนถึงกรรมการทั้งสองชุดนี้ส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่ทราบ

ตามข้อมูลที่ปรากฏ พอจะสรุปได้ว่า ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลใดที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากกว่า มีหน้าที่ต่องักคอก คุแธ หรือให้บริการแก่ประชาชนมากกว่าบุคคลนั้นก็จะถูกกล่าวขวัญถึงมากกว่า ดังเช่น ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นทั้งผู้ปกครองผู้นำการพัฒนา เป็นที่พึ่งเมื่อประสบความเดือดร้อน เป็นตัวกลางในการติดต่อกับทางราชการ เจ้าอาวาสวัดซึ่งเป็นวัดของหมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมทางศาสนาอันเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งประจำอยู่ ณ สำนักงานตมุงครรภประจำหมู่บ้าน ประชาชนต้องไปบริการด้านการรักษาพยาบาล การอนามัยทั่วไป และการวางแผนครอบครัว พัฒนาการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ เป็นเจ้าของโครงการจัดตั้งกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีภาระต่องักคอกกับประชาชนในหมู่บ้านเสมอ บุคคลดังกล่าวจึงมีผู้ชุมชนกล่าวขวัญถึงเป็นจำนวนมาก ส่วนครูนั้นจะมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ที่มิบุตรหลานในวัยเรียนเป็น

ส่วนมาก และเกษตรกรตำบลมักจะติดต่อกันโดยตรงกับเกษตรกรผู้นำ และสมาชิกในกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีจำนวนสมาชิกไม่มากนัก จึงมีผู้กล่าวขวัญถึงน้อยลงมา ส่วนกำนันนั้นอยู่ในหมู่บ้านอื่น ความจำเป็นและโอกาสในการติดต่อกันมีน้อย การกล่าวขวัญถึงกันน้อยไปควย สำหรับกรรมการสภาตำบล และกรรมการพัฒนาหมู่บ้านนั้น นอกจากโอกาสในการติดต่อกันโดยตรงมีน้อยแล้ว ยังสังเกตได้ว่าประชาชนมีความรู้และความสนใจเกี่ยวกับองค์กร การพัฒนาระดับตำบลและหมู่บ้านน้อยมาก จึงไม่ค่อยมีการชุมนุมถึง อนึ่งพึงตระหนักว่าข้อมูลนี้แสดงเพียงจำนวนผู้ชุมนุม ไม่มีใครระบุว่าแต่ละตำแหน่งถูกชุมนุมบ่อยครั้งเพียงไร

ตารางที่ 15 จำนวนผู้ที่ชุมนุมและไม่ชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาแต่ละตำแหน่ง

ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา	ผู้ชุมนุมถึง		ผู้ไม่ชุมนุม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	46	95.83	2	4.17	48	100
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	43	89.58	5	10.42	48	100
เจ้าอาวาส	41	85.42	7	14.58	48	100
พัฒนากร	40	83.33	8	16.67	48	100
ครู	36	75.00	12	25.00	48	100
เกษตรกรตำบล	35	72.92	13	27.08	48	100
กำนัน	21	43.75	27	56.25	48	100
กพม.*	12	25.00	36	75.00	48	100
สภาตำบล	7	14.58	41	85.42	48	100

นอกจากการพิจารณาว่าผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำแหน่งใดเป็นที่สนใจของประชาชนและถูกนำไปชุมนุมถึงมากน้อยเพียงใดคงปรากฏในตารางที่ 15 แล้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม โดยหาร้อยละของสมาชิกแต่ละกลุ่มที่ชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง

* กพม. = กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

การพัฒนาแต่ละตำแหน่งนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่าพัฒนากร เป็นที่ชื่นชอบในกลุ่มเยาวชนมากที่สุด (91.30%) รองลงมาคือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กำนันเป็นที่ชื่นชอบในหมู่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมากที่สุด ผู้ใหญ่บ้านเป็นที่กล่าวขวัญถึงมากในทั้งสามกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่มีสมาชิกคนใดเลยที่ไม่เคยชื่นชอบถึง ผู้ใหญ่บ้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นที่ชื่นชอบถึงในกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นสตรีมากกว่า คือกลุ่มเยาวชน ชูชมถึง 95.65% และกลุ่มสตรีชูชมถึง 92.86% กรรมการพัฒนาหมู่บ้านเป็นที่ชื่นชอบถึงในกลุ่มเยาวชนมากกว่าอีกสองกลุ่ม โดยกลุ่มออมทรัพย์ฯ ชูชมถึงน้อยที่สุดเพียง 18.18% ของสมาชิกภายในกลุ่มเท่านั้น ครูเป็นที่ชื่นชอบในหมู่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมากที่สุดคือ 81.82% รองลงมาคือแกนสมาชิกกลุ่มเยาวชน เจ้าหน้าที่อาสาเป็นที่ชื่นชอบในหมู่สมาชิกกลุ่มสตรีมากที่สุด (92.86%) รองลงมาคือแกนสมาชิกกลุ่มเยาวชน ส่วนสภาตำบลซึ่งทุกกลุ่มทางมีผู้ชื่นชอบถึง เพียง เล็กน้อย ปรากฏว่ากลุ่มสตรีมีผู้ชื่นชอบมากที่สุดคือ 21.43% โดยกลุ่มที่ชื่นชอบถึงน้อยที่สุด คือแกนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งมีผู้ชื่นชอบถึง 9.09%

ตามข้อมูลที่ปรากฏพอจะอธิบาย เหตุผลของการที่สมาชิกกลุ่มใดมีความสนใจ ชูชมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนใดคนหนึ่งมากเป็นพิเศษดังนี้

พัฒนากรมีโอกาสคลุกคลีกับสมาชิกกลุ่มเยาวชนมาก เพราะเคยจัดการอบรมอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น การตัดเย็บ การฟ้อนรำ ซึ่งสมาชิกกลุ่มเยาวชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่ากลุ่มอื่น จึงเป็นที่สนใจและคุ้นเคยมากกว่ากลุ่มอื่น

การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นที่สนใจชูชมของกลุ่มที่มีสมาชิกหญิงมากกว่า อาจเป็นเพราะฝ่ายหญิงต้องรับหน้าที่ดูแลสุขภาพสมาชิกในครอบครัวมากกว่าฝ่ายชาย ไปติดต่อบริการมากกว่าจึงชื่นชอบถึงมากกว่า

การที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สนใจชูชมถึงครูมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจเป็นเพราะการ เป็นผู้นำครอบครัวซึ่งต้อง เอาใจใส่และตัดสินใจการศึกษาของบุตรหลานในครอบครัว

การที่เจ้าอาวาสเป็นที่ชุมนุมถึงในหมู่สมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนมากอาจเป็นเพราะสมาชิกทั้งสองกลุ่มมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการทำบุญตักบาตรประจำวัน การทำบุญประจำปีและสนใจกิจกรรมบันเทิงในโอกาสที่ม้งานวัดมากกว่า เพราะระหว่างกรเก็บข้อมูล เป็นช่วงที่ทางวัดเตรียมจัดงานเทศมหาชาติ หารายไค้สร้าง โบสถ์ ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่จะแสดงความไม่พอใจที่กำหนดว่าจะไม่มีการละเล่นใด ๆ ในงานนี้ และเมื่อถึงวันงานสมาชิกทั้งสองกลุ่มเป็นกำลังสำคัญ ในการตระเตรียมอาหารเพื่อการทำบุญและเลี้ยงคณะผู้นำป่าไปทอดที่วัด

การที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนชุมนุมถึงกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมากที่สุด สมาชิกกลุ่มสตรีชุมนุมถึงกรรมการสภาตำบลมากที่สุด ในขณะที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมนุมถึงองค์กรทั้งสองน้อยที่สุดนี้ มีข้อที่น่าพิจารณาคือ ประการแรกอาจเป็นไปไคว่ากลุ่มที่สมาชิกมีระดับการศึกษาสูงกว่ามีความเข้าใจและสนใจองคกรการพัฒนาระดับท้องถิ่นมากกว่า ประการที่สองอาจเป็นไปไคว่ากลุ่มที่มีสมาชิกเพศหญิงมาก มีความสนใจชุมนุมเรื่องของบุคคลต่าง ๆ กว้างขวางกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกเพศชาย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ร้อยละของสมาชิกแต่ละกลุ่มที่ซุ่มซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
แต่ละตำแหน่ง

ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา	ร้อยละของสมาชิกแต่ละกลุ่มที่ซุ่มซิบถึง		
	กลุ่มสตรี	กลุ่มเยาวชน	กลุ่มออมทรัพย์ฯ
ผู้ใหญ่บ้าน	92.86	95.65	100
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	92.86	95.65	72.73
เจ้าอาวาส	92.86	86.96	72.73
พัฒนากร	71.43	91.30	71.82
เกษตรตำบล	71.43	73.91	72.73
ครู	64.28	78.26	81.82
กำนัน	28.58	39.13	72.73
กพม.	21.43	30.43	18.18
สภาตำบล	21.43	13.04	9.09
จากสมาชิกในกลุ่ม	14 คน =100	13 คน=100	11 คน=100

เรื่องที่ซุ่มซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ในการสอบถามถึงประเภทเนื้อหาของเรื่องที่ซุ่มซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานี้ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นเรื่องส่วนตัว และเรื่องหน้าที่การงานทั้งระบุไว้ในนิยามศัพท์ เนื่องจากคำถามว่า เคยกล่าวขวัญถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนใดในเรื่องใดครบรจอยู่ในการสัมภาษณ์ครั้งแรก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างความสบายใจแก่ผู้ให้สัมภาษณ์โดยแจ้งล่วงหน้าว่า ขอให้ตอบเพียงว่า เคยกล่าวขวัญถึงบุคคลใดในเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องงาน หรือทั้งสองเรื่อง โดยไม่ต้องระบุว่ากล่าวขวัญถึงว่าอย่างไร พร้อมกับอธิบายความหมายของเรื่องส่วนตัว และเรื่องงานให้ทราบอย่างชัดเจน ผู้วิจัยสังเกตว่าวิธีดังกล่าวช่วยให้ผู้ตอบไม่รู้สึกอึดอัดหรือลำบากใจในการตอบ นอกจากนี้ผู้

ให้สัมภาษณ์จำนวนไม่น้อยที่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่อง ที่ต้องปิดบังไปบอกเล่าถึง เรื่องที่ซุบซิบ และทัศนคติที่ชาวบ้านมีต่อบุคคลทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนานั้นแก่ผู้วิจัยด้วย

จากการไต่ถามฟังการซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางคนใน ระหว่างการ เก็บข้อมูล พบว่าเรื่อง ที่ซุบซิบกล่าวขวัญกันมักจะเป็น เรื่องงานมากกว่าเรื่อง ส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสมาชิก ทั้งสามกลุ่มรวมกัน ที่ซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแต่ละตำแหน่งใน เรื่องงาน กับเรื่องส่วนตัว พบว่า มีเพียงกำนันผู้เดียวเท่านั้นที่มีผู้ระบุว่าซุบซิบถึงในเรื่องส่วนตัว มากกว่าคือ มีสมาชิกซุบซิบถึง เรื่องส่วนตัว 29.17% แต่ซุบซิบถึง เรื่องงานเพียง 20.83% ในจำนวนนี้มีผู้ซุบซิบถึงทั้งสอง เรื่อง 6.25% แต่ตำแหน่งอื่น ๆ นอกนั้นล้วนมีผู้ซุบซิบถึงในเรื่องงานมากกว่าเรื่องส่วนตัวทั้งสิ้น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน 85.41% ของสมาชิกทั้งหมด ซุบซิบถึง เรื่องงาน แต่มีเพียง 52.08% ที่ซุบซิบถึง เรื่องส่วนตัว ผู้ที่ถูกซุบซิบถึงในเรื่องงานรองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งมีสมาชิก 88.33% ซุบซิบถึง เรื่องงาน และ 41.67% ซุบซิบถึง เรื่องส่วนตัว สมาชิก 70.83% ระบุว่าได้ซุบซิบถึงพัฒนากรและเจ้า อาวาสในเรื่องงาน แต่มีเพียง 47.9% และ 31.25% ที่ระบุว่าซุบซิบถึง เรื่องส่วนตัวของ บุคคลทั้งสองตำแหน่งตามลำดับ

การที่ผู้ใหญ่บ้านถูกซุบซิบถึงในเรื่องส่วนตัวมากกว่าบุคคลอื่น ๆ น่าจะเป็น เพราะเป็นผู้ที่พักอาศัยในหมู่บ้าน ประชาชนได้ใกล้ชิดและรู้เห็นชีวิตส่วนตัวของผู้ใหญ่บ้าน ใ้คงาย บ้านของผู้ใหญ่บ้านอยู่ตรงกลางของหมู่บ้าน และตรงกับที่ทาง เขาหมู่บ้านจกกับ ถนนสายกลางหมู่บ้านพอดี ดังนั้นเมื่อประชาชนจะเดินทาง เขาออกหมู่บ้าน หรือไปทำไร่นาก็มักต้องผ่านบ้านผู้ใหญ่บ้านเสมอ และระหว่างที่ผู้วิจัยพักอาศัยอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้านก็ได้พบ เสมอว่ามีชาวบ้านมานั่งคุยกันที่ริมรั้วหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน และมีผู้แวะเขาไปในบ้านเอาผัก ผลไม้ที่เก็บมาได้ไปแบ่งปันให้มารดาและภรรยาของผู้ใหญ่บ้านอยู่เป็นประจำ

ส่วนพัฒนากรซึ่งแม้ไม่ได้พักอาศัยในหมู่บ้าน แต่ก็มีผู้ซุบซิบถึง เรื่องส่วนตัว มากเป็นที่สองรองจากผู้ใหญ่บ้านนั้น อาจเป็นเพราะว่า มีงานในหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ก่อกลุ่มทั้งสาม ทำให้มีโอกาสติดต่อกับสมาชิกกลุ่มทั้งสามมากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ นอกจากนี้พัฒนากรดังกล่าวยังมีรูปร่างหน้าตาและอัธยาศัยดี จึงเป็นที่รักใคร่ชอบพของชาวบ้าน

โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มทั้งสาม ประกอบกับงานของพัฒนากร เป็นเสมือนสิ่งที่ทางราชการนำไปหยิบยื่น เพื่อเสริมให้เกิดขึ้นมิใช่ความจำเป็นในชีวิตประจำวันในสายตาของชาวบ้าน ฉะนั้น การจับตาสนใจ เรื่องงานของพัฒนากร จึงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งต้องรับผิดชอบจัดบริการส่วนหนึ่ง ของปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต

สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนั้น ระหว่างที่ผู้วิจัยพักอาศัยในหมู่บ้านจะได้ยินการขบขิบถึงในเรื่องงานควบคู่กับเรื่องส่วนตัวเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับตัวเลขที่วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ในส่วนนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่าเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นี้มีปัญหาชีวิตครอบครัวอันส่งผลกระทบต่อไม่อาจปฏิบัติงานบริการประชาชนอย่างเต็มที่ใด เมื่อประชาชนพูดคุยถึงบริการที่ใครรับ และสาเหตุที่ทำให้บริการนั้นไม่เป็นที่พอใจจึงต้องโยงไปถึงเรื่องส่วนตัวเสมอ แต่อาจเป็นได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้สึกในขณะนั้นว่าคนสนใจ เรื่องบริการมากกว่า จึงตอบว่ากล่าวขวัญถึง เฉพาะเรื่องงาน

บทบาทของเจ้าอาวาสในสายตาของประชาชน มีลักษณะแตกต่างออกไปอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือในอดีตเจ้าอาวาสวัดเคยมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน คือนอกจากเป็นผู้ชำระรักษาพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นผู้เฝ้าดูแลการศึกษาในหมู่บ้าน เป็นหมอยาเมื่อชาวบ้านเจ็บป่วย พร้อมทั้งเป็นหมอนามนคช่วยบรรเทาความทุกข์ทางใจของชาวบ้านด้วย แต่ปัจจุบันโรงเรียนอยู่ในสภาพที่ช่วยตัวเองได้ มีสำนักงานของครุฑภักดิ์ในหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวกขึ้น ประชาชนฐานะดีขึ้น จากการมีระบบชลประทาน ดังนั้นวัดจึงลดบทบาทลงเป็นอันมาก สภาพปัจจุบันจึงกลายเป็นคู่เสมือนว่า ชาวบ้านเป็นฝ่ายเฝ้าดูแลวัด โดยการทำบุญสร้าง โบสถ์ ส่วนการทำบุญตักบาตรนั้นเป็นการปฏิบัติตามประเพณี ซึ่งก็ไม่จำเป็นจนขาดเสียมิได้ ดังนั้น ความสนใจของประชาชนต่อเจ้าอาวาสในเรื่องงานจึงอาจจะน้อยกว่าบุคคลฝ่ายอื่น ๆ ไปบ้าง แต่ก็นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง

อย่างไรก็ตาม เมื่อคิดค่าเฉลี่ยแล้ว จะพบว่าผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำแหน่งหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิกกลุ่มกล่าวขวัญถึงเรื่องส่วนตัว 29.85% แต่มีสมาชิกกล่าวขวัญถึงเรื่องงานถึง 55.09% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันมากที่สุดที่เดียว ผลการวิจัยในข้อนี้แตกต่างจากผลการวิจัยของ แจ็ค เลอวิน และ อัลเลน เจ. คิมเมล ซึ่งวิเคราะห์เนื้อหาคอลัมน์ขบขิบในหนังสือพิมพ์ พบว่า มีปริมาณของข่าวขบขิบเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานเท่า ๆ กัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จึงสรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออพอร์ทูนีเพื่อการผลิต อันเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนา มากกว่าประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน มีการ चुขิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่การงานมากกว่าในเรื่องส่วนตัว การ चुขิบถึงเรื่องส่วนตัวมัก चुขิบถึงผู้ที่ใกล้ชิดสนิทกัน หรือผู้ที่นำเรื่องส่วนตัวไปกระทบการปฏิบัติงานบริการประชาชนเท่านั้น

ตารางที่ 17 จำนวนผู้ चुขิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแต่ละตำแหน่งจำแนกตามเรื่องที่ चुขิบ

ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนา	ผู้ที่ระบุว่า चुขิบถึง				หมายเหตุ	
	เรื่องส่วนตัว		เรื่องงาน		ผู้ที่ चुขิบทั้งสองเรื่อง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	25	52.08	41	85.41	20	41.67
พัฒนากร	23	47.90	34	70.83	17	35.42
จนท.สาธารณสุข	20	41.67	40	83.33	17	35.42
เจ้าอาวาส	15	31.25	34	70.83	8	16.67
ครู	14	29.17	29	60.42	7	14.58
กำนัน	14	29.17	10	20.83	3	6.25
เกษตรตำบล	13	27.08	32	66.67	10	20.83
กพม.	4	8.33	11	22.92	3	6.25
สภาตำบล	1	2.08	7	14.58	1	2.08
จากจำนวนประชากร	48	100	48	100	48	100
ค่าเฉลี่ย	14.33	29.85	26.44	55.08	9.55	19.89
S.D.		7.97		13.39		6.97

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต เพื่อทดสอบว่าสมาชิกกลุ่มทั้งสามมีการซุบซิบเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว มากน้อยแตกต่างกันหรือไม่ โดยคำนวณจำนวนครั้งที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มระบุว่าได้ซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุกตำแหน่ง จากนั้นหาว่าจำนวนครั้งที่ระบุว่าซุบซิบเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว คิดเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนครั้งที่ระบุว่าซุบซิบทั้งหมด นำข้อมูลทั้งสามกลุ่มเปรียบเทียบกัน พบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผู้ระบุว่าซุบซิบถึงเรื่องงานเป็นสัดส่วนสูงสุด (93.75%) ในขณะที่ระบุว่าซุบซิบถึงเรื่องส่วนตัวเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด (29.69%) สมาชิกกลุ่มสตรีมีผู้ระบุว่าซุบซิบเรื่องส่วนตัวมากที่สุด (56.41%) ซุบซิบเรื่องงานมากเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มที่มีผู้ระบุว่าซุบซิบถึงเรื่องงานเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด ได้แก่กลุ่มเยาวชน ซึ่งซุบซิบเรื่องส่วนตัวมากเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มสตรี

เห็นได้ชัดว่าสมาชิกกลุ่มทั้งสามมีพฤติกรรมการซุบซิบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับตารางที่ 1 และตารางที่ 2 น่าจะสรุปได้ว่า กลุ่มที่สมาชิกเป็นชายสนใจซุบซิบถึงเรื่องงานมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกเป็นหญิง และกลุ่มที่สมาชิกที่มีช่วงอายุสูงกว่าจะซุบซิบถึงเรื่องงานมากกว่ากลุ่มที่สมาชิกมีช่วงอายุต่ำกว่าเช่นกัน

ตารางที่ 18 สัดส่วนการซุบซิบถึงเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม

เรื่องที่ซุบซิบ	จำนวนครั้งที่ระบุว่าได้ซุบซิบ					
	กลุ่มออมทรัพย์*		กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องงาน	61	93.75	66	84.61	111	79.86
เรื่องส่วนตัว	19	29.69	44	56.41	66	47.48
จำนวนครั้งที่ระบุว่าซุบซิบทั้งหมด	64	100	78	100	139	100

* มีผู้ระบุว่าซุบซิบทั้งสองเรื่องในทุกกลุ่ม และกับผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุกตำแหน่ง

ความบ่อยครั้งในการชุมนุม

ในขั้นแรกผู้วิจัยพยายามจะหาความบ่อยครั้งในหนึ่ง สัปดาห์ที่สมาชิกกลุ่มทั้งสาม ใ้กชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปรากฏว่าประสพปัญหาเนื่องจากเป็นการยาก ที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะจำแนกการชุมนุมออกจากพฤติกรรมการพูดคุยทั่วไปได้ เพราะการชุมนุม มักจะเกิดสอดแทรกอยู่ในการพูดคุยทั่วไป โดยเรื่องราวที่พูดคุยกันชักนำไปถึงผู้ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เมื่อผู้วิจัยซักถามต่อไปว่า จำได้หรือไม่ว่าพูดคุยกล่าวขวัญถึงผู้ทำ หน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนใดคนหนึ่งครั้งสุดท้ายเมื่อไร ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะจำ ไม่ได้แน่นอน แต่มักจะระบุว่า เป็นช่วงเวลาที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับผู้ที่คนกล่าวถึง เช่น มีการชุมนุมถึงกำหนดบ่อยครั้งในระยะเวลาที่กำหนดคนเก่าถูกยิงตายและเลือกตั้งกำนันใหม่ ชุมนุม ถึงพัฒนากรและเกษตรตำบลบ่อยครั้งในระยะเวลาที่มีการอบรมเยาวชน อบรมสตรี หรือเจ้าหน้าที่ ทั้งสอง เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน ส่วนบุคคลที่มีหน้าที่ซึ่งประชาชนคอยติดตาม เกี่ยวข้องด้วย เสมอ ๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ตมคุมครบก การชุมนุมก็จะกระจายตัวออกไป โดยมีก ชุมนุมถึง เมื่อพบเห็น หรือเมื่อคิดจะไปรับบริการ หรือกลับจากรับบริการใหม่ ๆ เป็นต้น

การสังเกตในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยพักอาศัยในหมู่บ้านก็พบว่า เป็นไปเช่นเดียวกัน คือ วันใดเห็นพัฒนากร เข้ามาในหมู่บ้านก็มักมีการกล่าวขวัญถึงพัฒนากร ช่วงระยะที่ครูใหญ่ คนใหม่มารับตำแหน่งก็มีการกล่าวขวัญถึงตัวครูใหญ่ทั้งคนเก่าและคนใหม่ ตลอดจนครูอื่นๆ ในโรงเรียนกันมาก เมื่อทางวัดเริ่มค้าริจาคที่ดินมหาชาติเพื่อหารายได้สร้าง โบสถ์ กระแสการกล่าวขวัญถึง เจ้าอาวาสก็สูงกว่าปกติ

ดังนั้น การศึกษาความบ่อยครั้งในการชุมนุมจึงสรุปได้ว่า ประชาชนจะชุมนุม ถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนใดบ่อยครั้งเพียงไร ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ ประการแรก ลักษณะงานของบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมาก น้อยเพียงใด ประการที่สอง บุคคลผู้นั้นนำตัวเองมาพบปะกับประชาชน หรือจัดกิจกรรม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมบ่อยครั้งเพียงไร ประการที่สาม มีเหตุการณ์พิเศษ หรืออุบัติเหตุ ใด ๆ เกิดแก่บุคคลผู้นั้นหรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตามเพื่อให้ทราบแนวโน้มโอกาสที่จะเกิดการชุมนุมในกลุ่มต่าง ๆ

ผู้วิจัยจึงสอบถามต่อไปว่า ปกติแล้ว เมื่อจะกล่าวขวัญถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุมานั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มักพูดคุยกับใคร (ซึ่งส่วนนี้จะนำเสนอในบทต่อไป) และปกติแล้วใครพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ กับบุคคลผู้นั้นบ่อยครั้งเพียงใดในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มสตรีมีความบ่อยครั้งในการพูดคุยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือมีถึง 85.71% ที่ระบุว่าพูดคุยทุกวัน ขณะที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผู้ระบุว่าพูดคุยทุกวันเพียง 47.83% และ 45.45% ตามลำดับเท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยการพูดคุยในแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกันก็ปรากฏว่ากลุ่มสตรีมีค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่พูดคุยสูงที่สุด (6.5)

การที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่พูดคุยในรอบสัปดาห์ใกล้เคียงกัน (4.56 และ 4.73 ตามลำดับ) นั้น ผู้วิจัยยังไม่อาจสรุปลงไปได้ว่านิสัยในการพูดคุยของบุคคลทั้งสองกลุ่มเหมือนหรือใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ เพราะสมาชิกกลุ่มเยาวชนจำนวนหนึ่งต้องเดินทางไปเรียนในตัวอำเภอทุกวัน ทำให้โอกาสในการพบปะพูดคุยกับเพื่อน หรือเพื่อนบ้านน้อยลง อีกประการหนึ่ง ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลในหมู่บ้าน ผู้วิจัยต้องประสบปัญหาการรอคอยสมาชิกกลุ่มเยาวชนที่เดินทางออกจากหมู่บ้านชั่วคราว เพื่อไปทำไร่ เรียน สัมผัสสอบ เยี่ยมญาติ ฯลฯ มากกว่าสมาชิกกลุ่มอื่นทั้งหมด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลด้วย กล่าวคือระยะที่เก็บข้อมูลช่วงเดือนหลังเป็นเวลาวางจากนา เริ่มการหยอดข้าวสำหรับผู้ทำไร่ และเป็นเวลาเที่ยวเตร่สำหรับเยาวชน โดยเฉพาะเพศชาย ฉะนั้น ฤดูกาลและการเดินทางออกจากหมู่บ้านจึงอาจเป็นตัวแปรแทรกในการวัดความบ่อยครั้งในการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มเยาวชนได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามความบ่อยครั้งในหนึ่งสัปดาห์
ที่ผูกคูกับบุคคลที่ตนระบุชื่อ

จำนวนวันที่ผูก คูกในหนึ่ง สัปดาห์ (วัน)	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7	12	85.71	11	47.83	5	45.45	28	58.33
6	-	-	1	4.35	-	2	1	2.08
5	-	-	1	4.35	1	9.09	2	4.16
4	1	7.14	1	4.35	-	-	2	4.16
3	1	7.14	1	4.35	2	18.18	4	8.33
2	-	-	3	13.04	3	27.27	6	12.5
1	-	-	4	17.39	-	-	4	8.33
ไม่ได้ผูกคูก	-	-	1	4.35	-	-	1	2.08
จากสมาชิกในกลุ่ม	14	100	23	100	11	100	48	100
ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม	6.5		4.57		4.73		5.17	
S.D.	1.29		2.71		2.33		2.41	

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คนใดมีโอกาสพบปะติดต่อกับประชาชนบ่อยครั้งก็จะถูกนำไปชุมนุมถึงมากที่สุดด้วยนี้ ผู้วิจัยมีข้อสนับสนุนจากการสังเกตพฤติกรรมการชุมนุมของประชาชนทั่วไป ซึ่งพบว่า "การพบเห็นเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการชุมนุม" ทั้งนี้

ผู้วิจัยได้พบเสมอว่าขณะที่วงสนทนากำลังดำเนินอยู่ หากมีเชิงบุคคล ซึ่งมีพฤติกรรมอันเป็นที่น่าสนใจเกิดขึ้นมา การชุมนุมถึงบุคคลดังกล่าวก็จะเริ่มขึ้นทันทีที่เมื่อครู่ ก่อนที่คน ๆ นั้นจะผ่านไปก็มีใครในวงสนทนากล่าวขึงถึงแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ช่วงสัปดาห์ที่สองของการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้วิจัยพักในบ้านซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับครอบครัวหนึ่งที่บิดาได้บุตรสาวของตนเองเป็นภรรยา แต่ตลอดสัปดาห์ที่พักในบ้านดังกล่าวไม่มีสมาชิกคนใดในบ้านบอกเล่าชุมนุมถึงพ่อลูกคู่ดังกล่าวเลย และแม้ภายหลังผู้วิจัยย้ายไปพักบ้านอื่นและมาเยี่ยม เยี่ยมบ้านนี้ เสมอก็ยังไม่มีใครเล่าให้ฟัง จนกระทั่งสัปดาห์สุดท้ายของการเก็บข้อมูล ขณะที่ผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้านดังกล่าวอีก บังเอิญหญิงผู้ตกเป็นภรรยาของบิดาตนเองอุ้มบุตรเกิดผ่านมา สมาชิกในบ้านเห็นจึงชี้ให้ผู้วิจัยดูพร้อมกับเล่าเรื่องให้ฟังด้วย

การที่ชาวบ้านจะชุมนุมถึงบุคคลที่ผ่านเข้ามาในสายตา ทั้งที่ไม่ได้คิดจะกล่าวถึงมาก่อนนั้น บุคคลผู้ถูกชุมนุมมักมีพฤติกรรมหรือลักษณะพิเศษบางอย่างผิดแผกจากคนอื่น ๆ ทั่วไปอยู่แล้ว เช่น มีฐานะดี แต่งกายหรือดำเนินชีวิตไม่เหมือนชาวบ้านทั่วไป ซึ่งผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาก็อยู่ในข่ายนี้ด้วย

จำนวนคนที่ร่วมในการชุมนุมแต่ละครั้ง

เพื่อทดสอบว่า การชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เป็นสิ่งที่ต้องการตัวอย่างปกปิด หรือเป็นความลับหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสอบถามต่อไปว่าการกล่าวขึงถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหล่านี้ผ่านมา ส่วนใหญ่ได้สนทนาในลักษณะตัวต่อตัว หรือพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ปรากฏว่าสมาชิกทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมในข้อนี้ตรงกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะสนทนาเป็นกลุ่ม ขนาดเล็ก คือประมาณ 3 - 5 คน อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบสัดส่วนระหว่างกลุ่มแล้ว กลุ่มสตรีมีการจับกลุ่มชุมนุมขนาด 3 - 5 คน เป็นสัดส่วนสูงที่สุด (85.7%)

รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชน (69.56%) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตน้อยที่สุด (54.54%) การพูดคุยแบบตัวต่อตัวในกลุ่มเยาวชนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ 26.09% และ 27.27% ตามลำดับ กลุ่มชุมชนขนาด 6-10 คน มีเพียง 4.5% ในกลุ่มเยาวชน และ 18.15% ในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากข้อมูลที่ปรากฏนี้จะเห็นได้ว่าการชุมชนถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไม่เป็นพฤติกรรมที่ตึงปึกปัดเป็นความลับ แต่ก็มีไต่กระทำอย่างเอิกเกริก กว้างขวาง แต่อย่างใด เมื่อคิดค่าเฉลี่ยจำนวนผู้ร่วมชุมชนในแต่ละกลุ่มก็มีค่าใกล้เคียงกันคือประมาณ 4 คน อย่างไรก็ตามถึงไต่กล่าวแล้วว่าการจำแนกการชุมชนออกจากการพูดคุยทั่วไปทำได้ค่อนข้างยาก ฉะนั้นจำนวนผู้ร่วมชุมชนนี้อาจเป็นจำนวนผู้ร่วมวงสนทนาประจำก็เป็นได้ เนื่องจากระหว่างการเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน ก็ปรากฏเสมอว่าวงสนทนาทั่วไปจะเป็นที่ริมถนน ใต้ถุนบ้าน หรือชายทุ่งก็ตาม ก็มีขนาดของกลุ่มประมาณ 3-5 คน เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 20 สัดส่วนของสมาชิกแต่ละกลุ่ม จำแนกตามจำนวนผู้ร่วมชุมชนแต่ละครั้ง

จำนวนผู้ร่วมชุมชน	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2คน(ตัวต่อตัว)	2	14.29	6	26.09	3	27.27	11	22.92
3-5	12	85.71	16	69.56	6	54.54	34	70.83
6-10	-	-	1	4.35	2	18.18	3	6.25

เกี่ยวกับการพิจารณาว่าการซุบซิบเป็นพฤติกรรมที่จะต้องปกปิดเป็นความลับ
เสมอไปหรือไม่ ภายใต้การนิยามความหมายของการซุบซิบว่า เป็นการกล่าวขวัญ
ถึงบุคคลที่สาม ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการกล่าวถึงในทางที่ดีหรือไม่ก็ดีใค่นั้น พบว่า การซุบ-
ซิบไม่เป็นที่ผู้ซุบซิบต้องปกปิดบังเสมอไป บางครั้งผู้ซุบซิบกลับแจ้งให้ผู้ถูกซุบซิบทราบว่า
ใค้นำไปกล่าวขวัญถึงในเรื่องใคอย่างไร ข้อสังเกตดังกล่าวนี้ เห็นได้ชัดจากการซุบซิบ
ถึงตัวผู้วิจัยเอง กล่าวคือ

ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านพระเพลิงนั้น เจ้าของบ้านแต่ละหลัง
ที่ผู้วิจัยเข้าพักอาศัยมักจะนำเรื่องการกินอยู่ การปฏิบัติตัวของผู้วิจัยไปเล่าสู่ผู้คนที่คุ้นเคยกันฟัง
เมื่อผู้วิจัยเฝ้าพบปะพูดคุยกับคนเหล่านั้น เขาก็จะเล่าให้ฟัง ว่าเจ้าของบ้านใคซุบซิบถึงผู้วิจัย
ว่าอย่างไรบ้าง และแม้บางครั้งเจ้าตัวผู้ซุบซิบเองก็บอกแก่ผู้วิจัยว่าใคซุบซิบถึงผู้วิจัย
อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าของบ้านหลังต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเข้าพักมีโอกาสดพบกัน
การแลกเปลี่ยนสารสนเทศเกี่ยวกับผู้วิจัยก็ยิ่งกว้างขวางขึ้น ซึ่งมีอยู่ครั้งหนึ่งที่สมาชิกในบ้าน
ที่ผู้วิจัยเข้าพักถึงสามหลังออกไปส่งฉาใหม่ที่ตัวอำเภอพร้อมกันโดยบังเอิญ เมื่อมีโอกาสดพบกัน
คนเหล่านั้นก็บอกแก่ผู้วิจัยตรง ๆ ว่า ใคนี้คุยเรื่องผู้วิจัยไปตลอดทาง

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเชื่อว่าการบอกตรง ๆ ว่าใคซุบซิบถึงใคอย่างไรวานั้น
ผู้ซุบซิบจะบอกเฉพาะแต่เรื่องที่เป็นกลาง ๆ ไม่ทำให้กระทบกระเทือนใจผู้ถูกซุบซิบถึงเท่านั้น
หากเป็นการซุบซิบในทางไม่ดี เช่น คำหยาบ คดีเตียน แม้ว่าผู้ซุบซิบจะต้องการให้สารสนเทศนั้น
ถึงหูเจ้าตัวผู้ถูกซุบซิบ เพื่อให้เกิดผลด้านการควบคุมทางสังคมก็ตาม แต่ผู้ซุบซิบย่อมประสงค์
ที่จะให้สารสนเทศนั้นส่งต่อ ๆ ไปมากกว่าที่จะแสดงตัวให้ผู้ถูกซุบซิบทราบว่า ตนใคกล่าว
คำหยาบคดียานเขาอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะหากอยู่ในฐานะที่จะแสดงตัวใคเช่นนั้น การตัก
เตือนใคตรงก็น่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมและถูกเลือกใคมากกว่าใคการซุบซิบ

โอกาสที่ทำการช้อปปิ้ง

จากการสำรวจว่าส่วนใหญ่แล้ว เวลาที่ช้อปปิ้งถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เป็นโอกาสที่ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิบัติกิจกรรมอะไรอยู่ ได้รับความชอบที่สอดคล้องกันในทั้งสามกลุ่ม ว่าเป็นเวลาว่าง กำลังพักผ่อน มีเพียงจำนวนน้อยที่ช้อปปิ้งในระหว่างการเดินทางไปหรือ กลับจากช้อปปิ้ง ระหว่างเวลาทำงานอาชีพ ระหว่างเวลาทำงานบ้าน หรืออื่น ๆ ซึ่งจากการสังเกตก็พบว่า เป็นจริงตามนั้น เพราะถึงแม้จะได้เห็นการจับกลุ่มในช่วงเวลาสาย เที่ยง บ่าย เย็น หรือกลางคืนก็ตาม แต่ระหว่างการพูดคุยมักจะไม่ได้นำเอาภาระกิจ ใด ๆ มากระทำด้วย ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีเวลาการทำงานเป็นฤดูกาล บางวันบางคนอาจไม่ต้องทำงานอาชีพเลยทั้งวัน สำหรับผู้ที่รับจ้างทอผ้า ซึ่งต้องทำงานทั้ง กลางวันและกลางคืน ก็เป็นงานอิสระที่กำหนดเวลาทำและพักด้วยตนเอง เวลาว่างของแต่ละคนจึงไม่สามารถกำหนดให้ตายตัวลงไปได้ว่าเป็นช่วงใด อย่างไรก็ตามเท่าที่สังเกตพบว่า เวลาที่จับกลุ่มคุยของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปบ้าง กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มสตรีมักจับ กลุ่มคุยกันในช่วงสาย เที่ยง บ่าย กลุ่มเยาวชนมักคุยกันเวลาเที่ยง เย็น กลางคืน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมักคุยในเวลาเย็น และกลางคืน

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การพูดคุยช้อปปิ้งน่าจะเป็นสิ่งที่ทำพร้อมกับกิจกรรมอื่น ๆ ใดเช่น ระหว่างเกี่ยวข้าว ที่ข้าว หามน้า ชักน้า อายน้า ไปค้กบาศที่วัด แต่หลังจากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จึงได้พบปัจจัยที่สนับสนุนว่าค่าตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ระบุว่าส่วนใหญ่ช้อปปิ้งเวลาว่างนั้นน่าจะเป็นจริงกล่าวคือ ในระหว่างการเกี่ยวข้าวแต่ละ ครอบครัวต่างเร่งทำงานในนาของคน แม้ว่าบางครอบครัวมีการจ้างแรงงานจากคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ผู้ที่มารับจ้างก็อาจไม่ใช่ผู้ที่เคยคุยกันเป็นประจำก็ได้ และในระหว่างการ ทำงานหนักเช่นนี้ การพูดคุยกันมักเป็นเรื่องสนุกสนาน เบาลมอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศ ที่ครื้นเครง คลายเหนื่อยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเวลาที่ไปหามน้า ชักน้า อายน้า และ ค้กบาศในวันปกตินั้น คงได้กล่าวไว้ในบทที่สามแล้วว่า แม้จะใช้เวลาช่วงใกล้เคียงกัน แต่ละคนอาจจะไปถึงหามน้าหรือวัดไม่พร้อมกันทีเดียว อาจสวนกันและหักหายกันสอง-สาม คำ โดยไม่ได้คุยกันนาน ๆ แคอย่างใด ผู้วิจัยเคยได้ยินสมาชิกกลุ่มเยาวชนพูดคุยถึงบุคคลอื่น ขณะชักน้า และอายน้า 3-4 ครั้ง แต่ผู้ที่ถูกกล่าวถึงมีผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับพัฒนา

สำหรับผู้ที่รับจ้างทอดผ้า ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าบ้านใดที่มีก่ทอดผ้ามักมี 2 ก่ขึ้นไป จึงคาดว่าสมาชิกกลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชนน่าจะหูกุยหรือชุบชืบในเวลาทอดผ้าได้ ก็ ปรากฏว่าไม่เป็นดังที่คาด เพราะเวลาทอดผ้า เสียงกระทบจะดังมาก หากมีใครหูกุย หรือถามอะไรขึ้นมา อีกฝ่ายจะต้องหยุดการทอมาสั่งหรือไต่ทอบ ฉะนั้นส่วนใหญ่จะทาง คนทางทอ แล้วไปคุยกันเวลาพัก เช่น หลังอาหารกลางวัน หรือตอนเย็นเลิกทอแล้ว ส่วนการปั่นไหมเข้าแกนกระสวยที่เรียกกันว่า "ปั่นลอค" มักเอาไว้ทำเวลากลางคืน หลังอาบน้ำและรับประทานอาหาร เย็นแล้วแต่ละคนจะทำในบ้านของตนเอง จึงเป็นเวลา หูกุยของสมาชิกภายในบ้าน บางคราวที่มีเพื่อนหรือเพื่อนบ้านแวะมาคุยด้วยก็มักจะละจาก งานมาคุย มากกว่าที่จะคุยไปคุยทำไปคุย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่ทำการชุมชน

เมื่อสอบถามสถานที่ชุมชนถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มทั้งสามใช้สถานที่ชุมชนแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มสตรี ส่วนใหญ่จะชุมชนที่บ้านตนเอง บ้านเพื่อน บ้านเพื่อนบ้าน หรือบ้านญาติ กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ไปทุกคุยชุมชน ความบ้านเพื่อน บ้านเพื่อนบ้าน บ้านญาติมากกว่าที่อื่น ๆ (47.83%) กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่ระบุสถานที่ชุมชนหลากหลายกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลกลุ่มนี้มีกิจกรรมของปฏิทินนอกบ้านมากกว่ากลุ่มอื่น เช่น ไปหาบน้ำ ชักผ้า ไปโรงเรียน รกน้ำผัก เป็นต้น มีสมาชิกกลุ่มเยาวชน 4 คน ระบุว่าสถานที่ชุมชนของคน ไค่แก่ ริมถนนกลางหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านเรียกว่า "ทางหลวง" ทั้ง 4 คนดังกล่าวเป็นเพศชาย ตรงกับพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้บริเวณริมทางหลวงเป็นที่ทุกคุยชุมชน

ในส่วนนี้จึงน่าจะสรุปความแตกต่างของกลุ่มเพศไค่ว่า เพศชายจะใช้ริมทางหลวงเป็นที่ชุมชนมาก ขณะที่เพศหญิงใช้บ้านทั้งบ้านตนเองและบ้านผู้อื่นเป็นที่ชุมชนมากกว่า กล่าวได้ว่าเพศหญิงมีการไปมาหาสู่กันถึงบ้านมากกว่าเพศชาย

จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อพิจารณาควบคู่กับจำนวนแหล่งสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ไค่แก่ โรงเรียน วัด ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน สถานีอนามัย ทาน้ำ ร้านตัดผมและร้านค้า ซึ่งปรากฏว่าประชาชนใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นที่ชุมชนน้อย จึงน่าจะตีความได้ว่า นอกจากสถานที่เหล่านี้จะไกลจากตัวบ้านและไม่ใช้ที่ที่ทุกคนต้องไปทุกวันแล้ว อาจเป็นไค่ว่าเพราะธรรมชาติของการชุมชนเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำต้องทำในที่ที่เป็นส่วนตัวพอสมควร บ้านและริมทางหลวงไกลบ้านเป็นสถานที่ที่เป็นสัดส่วนสำหรับคนที่ใกล้ชิดสนิทกันมากพอ และเป็นเครื่องมือธรรมชาติในการกำหนดตัวผู้ร่วมวงสนทนา คือวงสนทนามักมีประกอบด้วยคนสนิทมากพอที่จะเปิดการชุมชนถึงบุคคลที่สามได้ เพราะคนที่บ้านไกลออกไปหรือไม่สนิทมากก็ย่อมจะไม่มารวมทุกคุยด้วยบ่อย ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานที่ชุมชนกับเรื่องที่ชุมชนน่าจะมีความสัมพันธ์กันบ้าง เพราะสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ ซึ่งชุมชนถึงเรื่องงานมากกว่าไค่ใช้ทางหลวงอันเป็นสถานที่ที่เปิดเผยมากกว่า ส่วนกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนซึ่งชุมชนเรื่องส่วนตัวมากกว่ากลุ่มออมทรัพย์ฯ เลือกใช้บ้านอันเป็นสัคเป็นส่วนมากกว่า

ตารางที่ 22 สถานที่ที่แต่ละกลุ่มใช้ทำการชุมนุม

สถานที่	เยาวชน		กลุ่มสตรี		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเพื่อน, เพื่อน								
บ้าน, ชุมชน	11	47.83	7	50.00	4	36.36	22	45.83
ทางหลวง	4	17.39	1	7.14	6	54.54	11	22.92
บ้านตนเอง	3	13.04	6	42.86	1	9.09	10	20.85
ที่ที่ไปทำงาน	3	13.04	-	-	-	-	3	6.25
ร้านค้า	1	4.35	-	-	-	-	1	2.08
ท่าหน้า	1	4.35	-	-	-	-	1	2.08
จากจำนวนสมาชิก	23	100	14	100	11	100	48	100

จุดมุ่งหมายในการชุมนุม

เพื่อที่จะทดสอบว่าการชุมนุมมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ หรือไม่ ผู้วิจัยได้ซักถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การกล่าวขวัญถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา มีจุดมุ่งหมายอย่างไร ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นการคุยสนุก ๆ ฆ่าเวลา ซึ่งน่าจะเทียบได้กับจุดมุ่งหมายเพื่อการบันเทิง มีสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนจำนวนน้อย (21.43% และ 17.39% ตามลำดับ) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข่าวสารความรู้ และมีสมาชิกกลุ่มเยาวชนเพียงคนเดียวที่ระบุว่าชุมนุมถึงเพราะอยากให้อยู่ห่างมีทัศนคติคืออยู่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหมือนที่ตนมี ซึ่งหมายความว่ามีความจุดมุ่งหมายเพื่อการโน้มน้าวใจ แต่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่วนใหญ่มิได้แสดงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนของการชุมนุม หากได้แจ้งที่มาของการชุมนุมว่า เริ่มจากการพูดคุยกันถึงเรื่องการทำมาหากิน

การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนรวมก่อนเรื่องราวต่าง ๆ ดังกล่าวนี้จึงทำให้ต้องกล่าวถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งเหตุผลลักษณะนี้มีอยู่บ้างในกลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน

ตารางที่ 23 จุดมุ่งหมายในการชุมนุมของสมาชิกแต่ละกลุ่ม

จุดมุ่งหมาย	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อความบันเทิง	8	57.14	15	65.22	2	18.18	25	52.08
เพื่อให้ข่าวสาร	3	21.43	4	17.39	—	—	7	14.58
อื่น ๆ	3	21.43	3	13.04	9	81.82	12	31.25
เพื่อโน้มน้าวใจ	—	—	1	4.35	—	—	1	2.08
จากจำนวนสมาชิก	14	100	23	100	11	100	48	100

จากการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจำแนกจุดมุ่งหมายของการชุมนุม ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยเด็ดขาดเป็นไปได้ยาก เพราะแนวความคิดของการ สนทนาในกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนจะเป็นการพูดคุยสนทนา ๆ ฆ่าเวลา แต่กิจกรรมการ ชุมนุมก็มีลักษณะของการถ่ายทอดสารสนเทศและความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาอยู่นั่นเอง อาจเป็นด้วยเหตุนี้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ จึงระบุนัยของการชุมนุมถึง แทนที่จะระบุจุดมุ่งหมายของการชุมนุมโดยตรง

การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายจึงน่าจะเป็นการตีความของผู้สังเกตภายนอกมากกว่า การระบุของเจ้าตัวผู้ชุมนุม เช่น เกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายทางสังคมของการชุมนุม ภายในช่วงระยะเวลาอันสั้น ผู้วิจัยได้รับฟังการชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

หลายครั้ง แต่มีอยู่เพียงรายเดียวที่แจ้งว่า ว่าการนำเรื่องของบริกร หรือการกระทำอันไม่ถูกต้อง เหมาะสมของผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานตำแหน่งมาพูดคุย เพื่อให้เรื่องหลุดไปซะเหว จะได้รับทราบและแก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น นับเป็นการแสดงเจตนาให้การซุบซิบ เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมอย่างชัดเจน ส่วนประชาชนทั่วไปและสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ อาจจะใช้การซุบซิบเพื่อการนี้โดยไม่รู้ตัวก็ได้

ขณะอาศัยในหมู่บ้านผู้วิจัยได้รับฟังการซุบซิบถึงคนในครอบครัวหนึ่งอยู่เป็นประจำ ครอบครัวดังกล่าวจึงกล่าวได้ว่ามีฐานะดี มีที่นามาก ตั้งบ้านเรือนอยู่คนเกือบจะวันออกสุกของหมู่บ้าน เป็นบ้านหลังใหญ่ แต่ไม่สู้มีคนคบค้าสมาคมด้วย พ่อบ้านมักไม่ค่อยมาพักอาศัยในหมู่บ้าน จะไปอยู่ที่บ้านในนามากกว่า สาเหตุที่ชาวบ้านไม่คบค้าด้วยและซุบซิบถึง คือ พ่อบ้านโคบุตรสาวแท้ ๆ ของตนเป็นภรรยา มีลูกด้วยกัน 5 คน คนโตอายุประมาณ 12 ขวบ คนเล็กอายุประมาณ 2 ขวบ โดยที่แม่หรือภรรยาคนแรกของพ่อบ้านก็ยังอยู่รวมชายคาเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าการกระทำของพ่อลูกครอบครัวดังกล่าว เป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามสำคัญในสถาบันครอบครัว ซึ่งห้ามญาติสนิททางสายโลหิตแต่งงานกันเอง (incest taboo) ประชาชนในหมู่บ้านจึงใช้การไม่คบค้าสมาคมด้วย และการซุบซิบนินทา เป็นเครื่องมือลงโทษทางสังคม ในขณะที่เกี่ยวกับการซุบซิบถึง เรื่องดังกล่าวก็ยิ่ง เป็นการย้ำปัดสัดฐานของสังคม ทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ เรียนรู้ปัดสัดฐานของสังคม จึงกล่าวได้ว่าการซุบซิบในเรื่องนี้มีบทบาทด้านการควบคุมทางสังคม (social control) และสังคมประึก (socialization) จึงมีความแนวคิดที่นักมานุษยวิทยาหลายท่านได้กล่าวไว้แล้ว

การซุบซิบถึงผู้ฝ่าฝืนปัดสัดฐานของสังคมในเรื่องที่รุนแรงน้อยกว่าก็ได้พบบ่อยครั้ง เช่น คนที่ไม่รักษาหน้าที่ของตน คนไม่มีระเบียบ คิมเหลา เล่นการพนัน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการซุบซิบถึงคนที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่นับเป็นค่านิยมของสังคม เช่น เอื้อเพื่ออริยาศาสตร์ กริยามารยาทดี ชยัน ประหยัด การซุบซิบส่วนหลังนี้จะ เป็นไปในค่านิยมที่เป็น การยกย่องชมเชย ซึ่งก็เป็นวิธีย้ำค่านิยมของสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมเรียนรู้ เช่นกัน

บทบาทในการชุมนุม

ข้อความที่ว่า "ส่วนใหญ่แล้วในการร่วมวงพูดคุยกล่าวขวัญถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ท่านมีบทบาทเป็นผู้เล่า หรือผู้ฟัง หรืออย่างอื่น" สมาชิกส่วนใหญ่ของทั้งสามกลุ่มระบุว่า เป็นทั้งผู้เล่าและผู้ฟังสลับกันไป โดยสมาชิกกลุ่มสตรีมี 50% สมาชิกกลุ่มเยาวชนมี 56.52% และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 81.82% ที่ระบุบทบาทดังกล่าว

ผลการวิจัยข้อนี้จะเป็นส่วนสนับสนุนแบบจำลองการสื่อสารแบบลู่เข้า (Convergence model) ที่กินเชก เสนอว่าเป็นแบบจำลองที่ไร้ขีดจำกัดสำหรับอธิบายการสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะในการสนทนาของกลุ่มคนแต่ละครั้งจะไม่มีใครเลยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารตลอดเวลา โดยมีอีกฝ่ายเป็นผู้รับสารตลอดเวลา เหมือนการอธิบายของแบบจำลองเชิงเส้นตรง แต่ในการสนทนาชุมนุมแต่ละครั้งจะปรากฏว่า ผู้ร่วมชุมนุมต่างเป็นฝ่ายเสนอสารสนเทศของตนพร้อมกับรับสารสนเทศจากคู่สนทนา อันเป็นลักษณะของการร่วมใช้หรือแบ่งปันสารสนเทศซึ่งกันและกันตามแนวคิดของ คอลลิน เซอร์ (1978 : 306) เมื่อต่างฝ่ายต่างแบ่งปันสารสนเทศกันจนเป็นที่พอใจแล้ว การชุมนุมก็จะยุติลงชั่วคราว จนกว่าจะมีโอกาส เหตุการณ์ หรือสารสนเทศใหม่เกิดขึ้น การชุมนุมภายในกลุ่มก็จะเริ่มขึ้นอีก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 บทบาทในการชุมชนของสมาชิกแต่ละกลุ่ม

บทบาทในการชุมชน	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง	7	50	13	56.52	9	81.82	29	60.42
ส่วนใหญ่เป็นผู้เล่า	4	28.57	2	8.69	1	9.09	7	14.58
ส่วนใหญ่เป็นผู้ฟัง	3	21.43	7	30.43	1	9.09	11	22.92
ส่วนใหญ่เป็นผู้แสดง								
ความเห็น	-	-	1	4.35	-	-	1	2.08
จากจำนวนสมาชิก	14	100	23	100	11	100	48	100

สำหรับผู้ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้เล่ากับเป็นทั้งผู้เล่าและผู้ฟังนี้ ผู้วิจัยได้ถามต่อไปว่า ได้ทราบเรื่องราวที่น่ามาเล่าอย่างไร โดยผู้ตอบคนหนึ่ง ๆ อาจมีวิธีการในการทราบเรื่องราวหรือสารสนเทศนั้นได้หลายวิธี ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ระบุว่าได้รู้เห็นมาด้วยตนเอง เป็นสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด (70%) รองลงมาคือ กลุ่มสตรี (54.54%) ซึ่งได้สารสนเทศโดยฟังจากผู้อื่นเล่า 54.54 กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์ ฟังผู้อื่นเล่าปานกลาง (40% ทั้งสองกลุ่ม) และโดยเจ้าของเรื่องราวนั้นบอกด้วยตนเองเล็กน้อย (13.33% และ 10% ตามลำดับ)

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเรื่องที่ตนรู้จริงคือเห็นด้วยตนเองแล้วเป็นส่วนมาก ขณะที่กลุ่มสตรีได้สารสนเทศมาจากการชุมชนพอ ๆ กับที่มาจาก การเห็นด้วยตนเอง กลุ่มเยาวชนมีวิธีได้สารสนเทศเหมือนกลุ่มออมทรัพย์ กล่าวคือ ได้โดยเห็นด้วยตนเองมากกว่าที่ได้มาจากการชุมชน และมีจำนวนหนึ่งที่ได้สารสนเทศโดยเจ้าตัวเจ้าของเรื่อง เป็นผู้บอกเล่า กล่าวโดยสรุปสารสนเทศที่ชุมชนในกลุ่มสตรีผ่านกระแสการชุมชนมากกว่าสารสนเทศที่ชุมชนในกลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

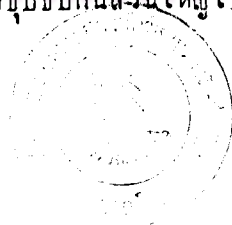
ตารางที่ 25 วิธีการไต่ถามซึ่งสารสนเทศที่นำมาบอกเล่าของสมาชิกแต่ละกลุ่ม

วิธีการไต่ถามสารสนเทศ	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รู้เห็นด้วยตนเอง	6	54.54	8	53.33	7	70	21	58.33
ฟังผู้อื่นเล่ามาอีกคนหนึ่ง	6	54.54	6	40	4	40	16	44.44
เจ้าของเรื่องบอกโดยตรง	-	-	2	13.33	1	10	2	5.55
จำนวนผู้ตอบคำถามนี้	11	100	15	100	10	100	36	100

* ตอบไต่ถามมากกว่า 1 วิธี

ระดับความเชื่อถือในสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมชน

สำหรับผู้ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ฟัง กับเป็นทั้งผู้เล่าและผู้ฟังซึ่งมีจำนวนรวมทั้งนี้ กลุ่มสตรี 10 คน กลุ่มเยาวชน 20 คน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 10 คน ผู้วิจัยได้สอบถามว่า มีความเชื่อถือในสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมชนมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่า ทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกันคือ ส่วนใหญ่จะตอบว่าเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง หรือฟังหูไว้หู (กลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน 90% กลุ่มออมทรัพย์ฯ 70%) เป็นที่น่าสนใจว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสัดส่วนของผู้ที่เชื่อทั้งหมดและเชื่อส่วนใหญ่สูงกว่าอีกสองกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรื่องที่ถูกคุยชุมชนกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานจึงมีแนวโน้มที่จะเชื่อมากขึ้น

ตารางที่ 26 ทัศนคติต่อความเชื่อต่อในสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมชนของสมาชิกแต่ละกลุ่ม

ทัศนคติต่อความเชื่อต่อ	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ฟังหูไว้หู	9	90	18	90	7	70	34	85
เชื่อทั้งหมด	1	10	2	10	2	20	5	12.5
เชื่อส่วนใหญ่	-	-	-	-	1	10	1	2.5
จำนวนผู้ตอบคำถามนี้	10	100	20	100	10	100	40	100

สำหรับผู้ที่ตอบว่าเชื่อส่วนใหญ่ และฟังหูไว้หู ผู้วิจัยสัมภาษณ์ต่อไปว่า เคยตรวจสอบหรือคิดที่จะตรวจสอบความถูกต้องของเรื่องที่ได้รับฟังจากการชุมชนหรือไม่ ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนมีสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่าไม่ตรวจสอบมากกว่าผู้ตอบว่าตรวจสอบ แต่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผู้ที่ตรวจสอบและไม่ตรวจสอบสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมชนจำนวนเท่ากัน แสดงว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสนใจความถูกต้องเป็นจริงของสารสนเทศที่ได้รับฟังจากวงชุมชนมากกว่าสมาชิกกลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน

ตารางที่ 27 การตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมชน

พฤติกรรม	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตรวจสอบ	6	66.67	11	61.11	4	50	21	60
ตรวจสอบ	3	33.33	7	38.89	4	50	14	40
จำนวนผู้ตอบคำถามนี้	9	100	18	100	8	100	35	100

เมื่อซักถามเฉพาะผู้ที่ตอบว่า เคยหรือคิดจะตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมนุม ถึงวิธีการที่ใช้หรือจะใช้ในการตรวจสอบ ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ มีสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่า สังเกตด้วยตนเองมากกว่าวิธีอื่น (75%) ขณะที่สมาชิกกลุ่มสตรีมีสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่า ซักถามจากเจ้าตัวผู้ที่ถูกกล่าวถึงมากกว่าวิธีอื่น (66.67%) ส่วนสมาชิกกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ (85.71%) ใช้วิธีซักถามจากบุคคลอื่นต่อไป ทั้งนี้ผู้ตอบคนหนึ่งอาจเลือกใช้วิธีตรวจสอบได้มากกว่า 1 วิธี

ตารางที่ 28 วิธีตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับฟังจากการชุมนุม

วิธีตรวจสอบ	กลุ่มสตรี		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		กลุ่มเยาวชน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ซักถามจากเจ้าตัว	2	66.67	1	25	-	-	3	21.43
ซักถามผู้อื่น	1	33.33	-	-	6	85.71	7	50
สังเกตด้วยตนเอง	1	33.33	3	75	3	42.56	7	50
จำนวนผู้ตอบคำถามนี้	3	100	4	100	9	100	14	100

* ตอบได้มากกว่า 1 วิธี

ตามข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 28 นี้ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มเยาวชนมีสัดส่วนของผู้ที่จะก่อให้เกิดการชุมนุมต่อเนื่องมากกว่ากลุ่มสตรี ส่วนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไม่มีการชุมนุมต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศเลย พฤติกรรมส่วนนี้อาจมีความเกี่ยวข้องกับ นิสัยในการถ่ายทอดเรื่องชุมนุมซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นข้อสุดท้าย

การถ่ายทอดข้อสารสนเทศที่ชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ผู้วิจัยซักถามผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเป็นข้อสุดท้ายว่า หลังจากได้พูดคุยกล่าวขวัญ

เรื่องราวของผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่คนทุกๆคนช่วยเป็นประจำแล้วได้มีการนำไปพูดคุยถ่ายทอดกับบุคคลอื่นต่อไปอีกหรือไม่ ปรากฏว่ากลุ่มออมทรัพย์มีสัดส่วนของผู้ระบุว่าไม่ถ่ายทอดสูงกว่าทุกกลุ่ม (72.73%) รองลงมาคือกลุ่มสตรี (64.29%) สมาชิกกลุ่มเยาวชนมีผู้ระบุว่าถ่ายทอดและไม่ถ่ายทอดเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน (47.83% และ 52.17% ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าสมาชิกทุกกลุ่มมีสัดส่วนของผู้ที่ระบุว่าไม่ถ่ายทอดมากกว่าผู้ที่ระบุว่าถ่ายทอด ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของ แชนเนอร์ส (1967 : 44) ที่ว่าการซุบซิบเป็นเครื่องมือของการผูกมัดทางสังคม ซึ่งบุคคลจะซุบซิบกับคนในกลุ่มของคนเท่านั้น แต่การซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา แตกต่างจากการซุบซิบถึงคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน เพราะบุคคลเหล่านี้มีพันธะหน้าที่รองรับ ผิดชอบต่อประชาชนอย่างเป็นทางการ ฉะนั้นนับได้ว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมอย่างหนึ่งที่ประชาชนจะกล่าวขวัญถึง การซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจึงเปิดกว้างขึ้น กว่าที่การซุบซิบทั่วไป

ตารางที่ 29 การถ่ายทอดสารสนเทศที่ซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

พฤติกรรม	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ถ่ายทอด	5	35.71	11	47.83	3	27.27	19	39.58
ไม่ถ่ายทอด	9	64.29	12	52.17	8	72.73	29	60.42
จากสมาชิกในกลุ่ม	14	100	23	100	11	100	48	100

ทัศนคติต่อผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

การประมวลผลการสับทริบฟังการซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ภายในช่วงระยะเวลาสอง เดือนที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกแนวทัศนคติของสมาชิก

กลุ่มที่ทำการศึกษาคือผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นสามลักษณะ ไคแก่ ทัศนคติที่มีทิศทางบวก คือมีความรู้สึกที่ดี ทัศนคติที่มีทิศทางลบ คือมีความรู้สึกที่ไม่ดี และทัศนคติที่เป็นกลางไม่แสดงทิศทางใด

บุคคลที่สมาชิกกลุ่มทั้งสามมีทัศนคติในทางบวกมากที่สุด คือผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา ไคแก่พัฒนากร และเกษตรตำบลลำดับ บุคคลที่สมาชิกกลุ่มทั้งสามมีทัศนคติในทางลบมากที่สุด คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รองลงมา ไคแก่ เจ้าอาวาสและครูตามลำดับ ส่วนบุคคลที่สมาชิกกลุ่มไม่สนใจจะคบซบซิบถึงและเมื่อผู้วิจัยซักถามถึงก็จะได้รับคำตอบที่ไม่แสดงทิศทางของทัศนคติ คือเป็นการกล่าวถึงแบบกลาง ๆ ไม่ดีหรือร้ายไคแก่ กำนัน กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และกรรมการสภาตำบล

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่สมาชิกกลุ่มมีต่อผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กับความร่วมมือในการพัฒนา ผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดค่าที่แสดงทิศทางของทัศนคติของผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไว้ในบทที่ 6 ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์ดังกล่าวโดยตรง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากพฤติกรรมการซบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาของสมาชิกกลุ่มทั้งสามที่ไคแก่แสดงรายละเอียดมาแล้วทั้งหมด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันจะจำแนกตัวแปรไคแก่เป็นสามกลุ่มคือ ตัวแปรที่สมาชิกทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ตัวแปรที่สมาชิกมีพฤติกรรมต่างออกไปหนึ่งกลุ่ม ส่วนอีกสองกลุ่มเหมือนกัน และตัวแปรซึ่งสมาชิกทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน

ตัวแปรที่สมาชิกทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ไคแก่ สถานที่ทำการซบซิบ และวิธีการตรวจสอบสารสนเทศที่ทราบจากการซบซิบ กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มสตรีส่วนใหญ่ซบซิบที่บ้านตนเอง ขณะที่กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ซบซิบที่บ้านผู้อื่น และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ซบซิบที่ริมทางหลวง สมาชิกกลุ่มสตรีส่วนใหญ่ตรวจสอบสารสนเทศโดยการสอบถามจากเจ้าตัว ขณะที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนซักถามจากผู้อื่น และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสังเกตด้วยตนเอง

ตัวแปรที่สมาชิกมีพฤติกรรมทางออกไปอย่างน้อยหนึ่งกลุ่ม ได้แก่ จำนวนผู้ที่ถูกขูขิบถึง การไต่มาซึ่งสารสนเทศที่นำมาขูขิบ การตรวจสอบสารสนเทศที่ได้ทั้งจากการขูขิบ และจุดมุ่งหมายของการขูขิบ ตัวแปรเหล่านี้สมาชิกกลุ่มสตรีมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับสมาชิกกลุ่มเยาวชน ความบ่อยครั้งในการขูขิบ สมาชิกกลุ่มสตรีเพื่อการผลิตมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับสมาชิกกลุ่มเยาวชน ส่วนบุคคลที่ขูขิบถึงนั้นมีเพียงสองคนที่มีส่วนร่วมการขูขิบถึงใกล้เคียงกันทั้งสามกลุ่มคือ ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรตำบล ส่วนบุคคลอื่นนอกนั้นมีความสนใจกระจายแตกต่างกันไป เป็นที่น่าสนใจ เกตวามสมาชิกกลุ่มสตรีและสมาชิกกลุ่มเยาวชนมีพฤติกรรมหลายส่วนที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เพราะมีตัวแปรร่วมคือ เพศ อันเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการขูขิบ

ตัวแปรที่สมาชิกส่วนใหญ่ของทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน ได้แก่ เรื่องที่ขูขิบถึง จำนวนผู้ร่วมการขูขิบ โอกาสที่ทำการขูขิบ บทบาทในการขูขิบ ความเชื่อถือต่อสารสนเทศที่ทราบจากการขูขิบ การถ่ายทอดสารสนเทศที่ขูขิบต่อและทัศนคติ อยางไรก็ตามความคล้ายคลึงในที่นี้ หมายถึงการที่สมาชิกส่วนมากของทั้งสามกลุ่มระบุพฤติกรรมแบบเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนก็ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่นั่นเอง ตัวอย่างเช่น ตัวแปร เรื่องที่ขูขิบ สมาชิกทั้งสามกลุ่มทำการขูขิบเรื่องงานมากกว่าเรื่องส่วนตัว แต่สมาชิกกลุ่มสตรีเพื่อการผลิตขูขิบเรื่องส่วนตัว 26.69% ขณะที่สมาชิกกลุ่มสตรีขูขิบเรื่องส่วนตัวถึง 56.41% หรือตัวแปรการถ่ายทอดสารสนเทศ ซึ่งสมาชิกจำนวนมากของทั้งสามกลุ่มระบุว่าไม่ถ่ายทอดต่อ แต่เมื่อเทียบสัดส่วนของทั้งสามกลุ่มจะเห็นว่า สมาชิกกลุ่มสตรีเพื่อการผลิตถึง 72.73% ที่ไม่ถ่ายทอดต่อ ขณะที่สมาชิกกลุ่มเยาวชนเพียง 52.17% ที่ไม่ถ่ายทอด จึงกล่าวได้ว่ายังมีความแตกต่างปรากฏอยู่ในตัวแปรเหล่านี้ด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่าสมมติฐานข้อแรกที่ตั้งไว้ว่า บุคคลที่แตกต่างกันในลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่มมีพฤติกรรมการขูขิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแตกต่างกัน ได้รับการทดสอบว่าเป็นจริง เป็นส่วนมาก

สำหรับสมมติฐานข้อที่สองที่ว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างปริมาณการขูขิบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวกับปริมาณการขูขิบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องงานนั้นได้รับการปฏิเสธในทั้งสามกลุ่ม การที่ผลการทดสอบสมมติฐานข้อนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

เลอวิน และ คิมเมล (1979 : 169-174) สามารถอธิบายได้ว่า การวิจัยของเลอวิน และคิมเมลนั้น เป็นการวิจัยการชุมชนที่กระทำโดยสื่อมวลชนถึงบุคคลผู้มีชื่อเสียงเป็นที่สนใจในวงสังคมทั่วไป ซึ่งอยู่ในวงการอาชีพต่าง ๆ หลายวงการ แต่การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการชุมชนถึงผู้นำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งประชาชนจะรู้สึกอยู่เสมอว่าบุคคลเหล่านี้มีพันธะหน้าที่รองรับนิชอบตอหมู่บ้านของตน อีกทั้งประชากรที่ใช้ในการศึกษาก็เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาอันเป็น "งาน" อย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิต จึงน่าที่จะมีการทดสอบสมมติฐานนี้ต่อไป ในการชุมชนของประชาชนชาวบ้านธรรมดาถึงบุคคลทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย